

**Doktor hab. Zbigniew Oniszczyk,
profesor Uniwersytetu Śląskiego
(1955—2020)
*In Memoriam...***

Zbigniew Oniszczyk urodził się 20 listopada 1955 roku w Rybniku. W latach 1975—1980 studiował nauki polityczne na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Po ukończeniu studiów podjął pracę w zawodzie dziennikarza w mediach regionalnych na Górnym Śląsku. W 1981 roku rozpoczął działalność naukową w Zakładzie Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Dwukrotnie — w 1983 i 1987 roku — odbywał staż naukowy w Ośrodku Badań Prasoznawczych Uniwersytetu Jagiellońskiego, pod kuratelą Profesora Walerego Pisarka. Prowadził tam badania nad lokalnymi źródłami informacji w prasie częstochowskiej. Dysertację doktorską pt. „Społeczne funkcje masowych środków informacji lokalnej wobec aglomeracji miejskiej średniej wielkości (na przykładzie Częstochowy w latach 1984—1985)”

napisał pod kierunkiem Profesora Jerzego Mikułowskiego Pomorskiego i obronił w 1988 roku.

Prowadzone przez Profesora Zbigniewa Oniszczyka prace badawcze u schyłku lat 80. i w latach 90. skoncentrowane były wokół tak istotnych tematów, jak transformacja polskiego systemu medialnego z uwzględnieniem mediów lokalnych i regionalnych, a także stan oraz przekształcenia europejskiego rynku mediów, szczególnie uwagę, wynikającą z biegłego posługiwania się językiem niemieckim, poświęcając mediom niemieckim i austriackim. Poruszane zagadnienia ujmował z perspektywy analizy systemowej, nierzadko w wymiarze porównawczym, poszerzając wiedzę o systemie medialnym w Polsce i systemach medialnych na świecie, a swoje rozważania popierał badaniami empirycznymi. Na podkreślenie zasługują Jego opracowania, w których poruszał problematykę obecności kapitału zagranicznego, głównie niemieckiego, w polskich mediach. Z tego okresu pochodzą także teoretyczne rozważania Profesora Oniszczyka na temat funkcji mediów, będące częstym punktem odniesienia w publikacjach polskich medioznawców. Równie istotny był wkład Profesora w rozwój badań nad zagadnieniem polityki medialnej, których zwieńczeniem stanowiła autorska książka *Kształtowanie się polityki medialnej (Medienpolitik) rządu RFN w latach 1949—1989* (Katowice 2002). W publikacji tej Profesor podjął się sformułowania pierwszej polskiej definicji „polityki medialnej”, przyczyniając się znacząco do rozwoju nauki o mediach. Podjęte rozważania stały się podstawą nadania Zbigniewowi Oniszczykowi stopnia naukowego doktora habilitowanego (2003 rok).

W kolejnych latach pracy naukowej Zbigniew Oniszczyk podnosił coraz to nowsze problemy badawcze, m.in. z zakresu globalizacji mediów, ekspansji koncernów medialnych w kontekście bezpieczeństwa narodowego, komunikowania międzynarodowego, cyfryzacji i konwergencji mediów, mediatyzacji komunikowania politycznego i polityzacji mediów. Efektem tych badań jest kilkadziesiąt artykułów opublikowanych w czasopismach naukowych w Polsce i za granicą, głównie w Niemczech, Austrii i Rosji, oraz monografie zbiorowe, których był współredaktorem, takie jak: *Mało znane systemy medialne* (Sosnowiec 2007), *Systemy medialne krajów bałkańskich* (Sosnowiec 2009) i *Konwergencja mediów masowych i jej skutki dla współczesnego dziennikarstwa. T. 2* (Katowice 2012), a także samodzielnie redagowana monografia zbiorowa *Systemy medialne w dobie cyfryzacji. Kierunki i skala przemian* (Katowice 2015). Za swoją działalność naukową był nagradzany Nagrodą JM Rektora w latach 2003, 2007 i 2017. Jego badania nad mediami w Niemczech doceniły niemiecka Fundacja Konrada Adenauera (Konrad-Adenauer-Stiftung) i austriacki Instytut Dziennikarstwa Uniwersytetu w Salzburgu, przyznając Profesorowi stypendia.

Zbigniew Oniszczyk angażował się również w działalność na rzecz integracji polskiego środowiska naukowego, aktywnie uczestniczył w pracach Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych Oddział Katowice, pełniąc w nim funkcję

prezesa (2009 rok) i zastępcy prezesa (jeszcze w 2020 roku), a w 2007 roku wraz z innymi polskimi medioznawcami założył Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej, pełniąc w nim najpierw funkcję skarbnika, a następnie — do 2019 roku — wiceprezesa, a także przewodniczącego konkursu DOKTORAT. W 2019 roku nadano Mu honorowe członkostwo PTKS. W 2008 roku wszedł w skład redakcji czasopisma „Central European Journal of Communication”, wydawanego przez Towarzystwo. W 2019 roku otrzymał honorowe członkostwo PTKS. Pełnił również funkcję członka Kapituły konkursu KRRiT przyznającej Nagrodę im. dr. Pawła Stęпки (2017—2018). Był także członkiem Niemieckiego Towarzystwa Medioznawczego — Deutsche Gesellschaft für Publizistik und Kommunikationswissenschaft (od 2004 roku).

Zbigniew Oniszczyk pełnił ponadto funkcje kierownicze w macierzystym Uniwersytecie Śląskim: w latach 2005—2012 był zastępcą dyrektora Międzywydziałowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych, a od 2014 roku — kierownikiem Zakładu Komunikowania Międzynarodowego i Systemów Medialnych w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UŚ, a następnie w powołanym w 2019 roku Instytucie Dziennikarstwa i Komunikacji Medialnej. Uczestniczył w pracach komisji habilitacyjnych i doktorskich.

W ostatnich latach (2016—2020) kierował projektem NCN OPUS 10, który dotyczył badań nad powiązaniem między elitami medialnymi i elitami politycznymi w Polsce. Ten ostatni wielki projekt badawczy zaowocował monografią zbiorową członków zespołu grantowego *The Elites of the Media versus the Elites of Politics in Poland* (Berlin 2020), której był współredaktorem. Nie przestawał pracować nawet pomimo ciężkiej choroby — Jego ostatnia publikacja naukowa pt. *Koncentracja medialna jako zagrożenie dla współczesnej demokracji w perspektywie doświadczeń niemieckich* ukazała się w monografii zbiorowej *Wokół teoretycznych i praktycznych aspektów stosunków międzynarodowych. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Mieczysławowi Stolarczykowi* (Katowice 2020).

Doktor hab. Zbigniew Oniszczyk, profesor Uniwersytetu Śląskiego, zmarł 7 listopada 2020 roku. Odszedł oddany i serdeczny Kolega, obdarzony zdolnością zjednywania sobie ludzi w życiu zawodowym i prywatnym, zarażający optymizmem i entuzjazmem, zawsze pomocny i wspierający swoich współpracowników oraz studentów. Jego wszechstronne i wnikliwe prace naukowe wywarły nieoceniony wpływ na współczesnych badaczy mediów i służyć będą kolejnym pokoleniom naukowców.

Pozostanie w pamięci nas wszystkich...

Mirosława Wielopolska-Szymura, Bernard Grzonka